

לחלן נאומו של ח"כ אורי אבנרי בוויכוח על דו"ח מבקר המדינה.

כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה.
אנו ממלאים בדיון זה את תפקידו של הילד הקטן, בסיפור על בגדי-המלך החדשים.
אנו שואלים שאלות-תם: לשם מה כל הדיון הזה? מה התועלת שבו?
מה מטרתו? מה הוא מוסף לדו"ח המקורי של מבקר המדינה?

כל הכבוד לעבודתו של מבקר-המדינה ועוזריו. כל הכבוד להודעה שישיבה ודנה במימצאים.
כל הכבוד לחברי-הכנסת הנכבדים, התורמים תרומה כה נרגשת לכל החיכוך הזה, המתנהל
בהעדר כל שרי הממשלה הנוגעים בדבר, ושההשתתפות המועטה של חברי הכנסת מטילה
עליו צל כלשהו.

ובכל זאת — מה זה יועיל?
כל שנה בא מבקר-המדינה ומניח לפנינו דין-וחשבון, המכיל מאות פרטים מסמרי-שערות,
שגם העתון הסנסציוני ביותר — ואפילו השבועון המסוים — אינם יכולים להתחרות עימם.
שחיתות, נוהלים נפסדים, חלוקת מיליונים לפרוטקציונרים,
ביצוע פושע של נכסי הכלל לטובת קומץ יודעי-הסתדר.

באה הוועדה של הכנסת, עוסקת במימצאים,
כותבת מסקנות. באה הכנסת ואומרת:
"פויה!" ואחרי שנה — חוזר חלילה.

"לא תחסום שור בדישו"

מבקר-המדינה

מתקנים ליקוי אחד — מתגלות שתי שערוריות חדשות.
נסתם חור אחד, נפרץ הסכר במקום אחר.
ממרי השחיתות אינם מצטמצמים משנה ל-
שנה.

הם מתרחבים משנה לשנה, פושטים על שטחים חדשים — עד שכימים האחרונים אנו חיים
בסימן של שערוריות שהגיעו ללב מערכת-הבסחון.
דומה מבקר-המדינה לרופא הפותח פארונקל אחד, ובאותו זמן נוצרים תריסר פארונקלים
אחרים בכל חלקי הגוף. את הפארונקלים צריכים לפתוח — אבל המשימה האמיתית היא
לרפא את הרעלת-הדם הגורמת לפארונקלים.

נגיד דברים פשוטים: השחיתות אינה תופעת-לוואי של המישטר
הקיים במדינה. השחיתות היא מרכיב מהותי שלו, פועל-יוצא מעצם
מערכת-היהוסים בתוכו. אין בכלל טעם לדבר על עקירת השחיתות מי
תוך המישטר — כי פירוש הדבר: עקירת המישטר כשלעצמו, שינוי
דמותו עד ללא-הכרה.

כבוד היושבת-ראש, איננו עוסקים כאן בפולמוס מפלגתי. איננו מעוניינים בכך. אנו עוס-
קים בנייתוח מהותו של המישטר.
מישטר זה קדם למדינת ישראל, קדם לפסקו המפורסם של ראש-הממשלה הנוכחי: "לא
תחסום שור בדישו" ואל נשכח מתי ציטט מר אשכול מיצהה תניכית זו: כאשר הונח
על השולחן הדו"ח הראשון שהסעיר את הארץ, דו"ח מבקר הסוכנות היהודית, אמיל
שמרוק ז"ל.

המישטר קדם למדינה, והוא קדם אפילו להנהלת הסוכנות, ששלטה במדינה-שבדרך.
המישטר הקיים הוא המשך ישיר של שיטת הכוללים, שיטת החלוי-
קה — שיטה של חלוקת השלל בין מפלגות המישטר, לפי מפתח שררי-

האירגונים. לולא נמנע ממני בכוח ההגיש הצעות-לסדר-היום, הייתי מגיש מומן הצעה לדון
בנוהלי הצנזורה. עשיתי זאת בקריאת-ביניים:

לוי אשכול: ... אני מודיע שעל כל מה שדובר בפרשה זו ביחס לצנזורה, אין לי
מושג כלשהו.

אורי אבנרי: וזה חבלו
לוי אשכול: יכול להיות — תיכף אשיב לך, תן לי לנמור את העניין הזה. אני לא
שאלתי, לא התייעצתי, לא אמרתי שום דבר (לצנזורה) ואין פה דברים כאלה שהיו מזעזעים
אם היו כותבים אותם או לא היו כותבים אותם.

ועכשיו לקריאת-ביניים זו, שזה חבל. בדרך לא-ישירה אני מקבל עידוד, שמותר לעיין
בדברים, הקיימים כדיוכך שנים. יש נוהג כזה וכזה, ומותר לחשוב — שמא אפשר לשנות.

אורי אבנרי: דרוש לשנות!
לוי אשכול: דרוש אפילו לשנות. יפה. אני שמח שיש לי תנאי-מסייע שמותר. יפה.

היה מנוי וגמור עימי להבהיר את עמדתנו לגבי החיכוך על השינויים במשרד-הבסחון.
זהו נושא שיעולם הזה דיבר עליו שנים רבות, לפני כל גורם אחר בארץ, עוד בימי השיא
של שלטון בגוריון-פרס. לכן נמנעתי מהצבעה, וכך
רכשתי את הזכות למסור הודעה:

אורי אבנרי: כבוד היושב ראש, כנסת נכבדה.
נמנעתי מהצבעה על הצעתו של חבר-הכנסת שמעון פרס
מהסיבות הבאות:

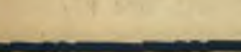
● התנגדנו תמיד למגמתו של מי שהיה סגן שר-הבסחון
לנפח את משרד-הבסחון על-חשבון צה"ל — עד כדי מסירת
פונקציות מובהקות של הצבא למשרד האזרחי.
ענייני הצבא צריכים להישאר בידי אנשי-הצבא, ללא הש-
תלטות של בוסים פוליטיים. ניפוח משרד-הבסחון, והפיכתו
למיבצר מפלגתי-פוליטי, היו סמנים אופייניים של תקופת
בגוריון. וטוב עושה שר הבסחון הנוכחי שהוא מפרק
תופעה זו.

יש לברך גם על צעד בכיוון זה המביא לחיסכון, ליעול
ולחיסול הכפילות.
● יחד עם זאת יש משום ממשות בדבר-הכנסת
פרס על הסכנה הכרוכה בהחלשת המרות האזרחית על הצבא. נעים מאוד לשמוע זאת
דווקא מפי דובר רפ"י, ועוד יותר נעים לשמוע זאת מפי חבר-הכנסת פרס. אמנם נוצלה
סענה זו לרעה בימי כהונתו של מר פרס עצמו במשרד-הבסחון, כדי להקים עמדת-חיכוך
פוליטית, אך אין להתעלם מן הצד העקרוני שלה.

הפתרון האמיתי לבעיה זו הוא, לדעתנו, מינוי מבקר בסחוני מטעם הכנסת. כלומר,

* היה זה סכסס מוצלח של אשכול. הוא רצה להוכיח כי בניגוד לטענת פרס, מותר
לשנות דברים במיבנה ובנוהלים של מערכת-הבסחון. לכן חייב, כביכול, את הדרישה לחשוב
מחדש על נוהלי הצנזורה. אך באותו שבוע נחתם הסכס בין הרמטכ"ל ועורכי היומונים, שלא
שינה דבר.

פמיר

אין כנסת אתגר מעניין יותר, מאשר השימוש בקריאת-ביניים. זוהי אמנות בפני
עצמה. כי אינך יכול להתכונן מראש לקרא קריאה כזאת. הקריאה היא תגובה ספונה
אנית על מה שנאמר.
היא צריכה להיות קצרה. היא צריכה להיות לעניין. היא צריכה להיקרא ברנע הנכון
(כשהנואם שואף אחרי), ובקול די רם כדי שהנואם והקצרנית יקלטו אותה. והיא צריכה
לבטא רעיון שלם בכמה מילים, ולפעמים במילה אחת.

לעיתים קרובות שואלים אותי — בכנסת ומחוץ לכנסת — איך אני מחזיק מעמד בישי-
בות המליאה. הבטחתי להיות נוכח בכל ישיבות המליאה, מתחילתן ועד תומן, והרניי
מקיים הבטחה זו, בעוד שהח"כ הממוצע נוכח ברבע מומן הישיבות. איך זה לא נמאס?

אחת התשובות טמונה בקריאות-הביניים. הידיעה שאתה יכול לקרוא בכל רגע קריאה
כזאת, וכי בכך אתה יכול לבטא רעיון שאין לך זמן לבטאו מעל הדוכן — היא היוצרת
את הדריכות המפגינה את השיעמום, והיא המעניקה את הסבלנות הדרושה לשבת במשך
המש-שש שעות רצופות. יום אחרי יום, ולשמע נאומים, שאינם תמיד מבריקים.

למשל: שלמה יעקוב גרוס, איש אגווי, דיבר על שכירת האוטובוסים בשבת לנסיעה
לשפת-הים. תוך כדי כך הזכיר את חתונתו של אלי אביבי באכזיב:

גרוס: ... לא אומר על כך מילה, אבל מותר להתבייש בכך במדינת ישראל?
אבנרי: זה חוקי לגמרי!
גרוס: אבל להתבייש מותר?

אבנרי: בהחלט, לך מותר להתבייש.
גרוס: בוש מהמטה את פנינו לנוכח נשואין כאלה...

דוגמה אחרת, באותו נאום:
גרוס: ... הרחוב והכביש הם בבחינת רשות משותפת. בכל זאת לא עלה על דעת
מישהו להפריע למחללי שבת, הנוסעים ודוהרים בכבישים שלנו, במידה והם נוסעים ברכב
פרטי. אם אדם נוסע בשבת במכוניתו הפרטית — איננו מתערבים, בין אם זה נעים לנו או
לא.

אבנרי: ומי זורק אבנים?
לקריאה זו לא ניתנה תשובה. לא ניתנה גם תשובה לקריאה שקראתי לחברו של גרוס,
שלמה לורנץ, שדיבר אחריו על אותו נושא:

לורנץ: ... הוויכוח אינו על חילול שבת, אלא על הגינות, על כך שאין לרמות את
הציבור.
אבנרי: הציבור שאינו רוצה לנסוע, שלא יסע.

"כתוב על זה בעיתון שלך!"

ש"ח"כים ושרים השונאים קריאות-ביניים, והרואים בהן התגרות אישית. בולט
ביניהם שר-האוצר פינחס ספיר, הרגיל לענות לקריאות בגסות-רוח. השבוע, בתשובה על
הצעה-לסדר-היום של מפ"ם בעניין עסקי יקתיאל פרומן, סיפר ספיר כי פקיד מסויים גנב
תיקים ומסר אותם לעיתונאי. שאלתיו בקריאת-ביניים, באירוניה, מדוע אינו תובע את הפקיד
לדין:
התשובה:
ספיר: אני לא מתמצא בענייני חוקים.

אבנרי: זוהי אחת הטענות העיקריות נגדך!
ספיר: אתה יכול לכתוב על זה בעיתון שלך.

לעיתים יש לקריאות-ביניים אופי היתולי יותר, אך גם אז אין הן נעדרות אופי פוליטי.
כך, למשל, שיבח דובר מפא"י, משה ברעם, את ח"כ חרות שמואל תמיר על המיפנה שחל-

קריאות ביניים

בו מאז ועדית-חרות האחרונה, ואכן, בחיכוך על דו"ח מבקר המדינה, בו השמענו אנחנו
דברים חריפים מאין כמוהם, דיבר איש-חרות בשפה מתונה ביותר.

ברעם: ... ברצוני לשבח את נוסח הוויכוח של חבר-הכנסת תמיר. אם זה מסמל
מיפנה — אני מברך עליו.

עקיבא גוברין (מפא"י): אל תקלקל את מצבו של חבר-הכנסת תמיר בחרות! (צחוק
כללי)
אורי אבנרי: באמת, זה לא חברי!
משה ברעם: אני לא חושב שזה יזיק לו. אני רוצה שיפסיך בנוסח זה...

על הסיבה שהביאה למתינתה של חרות בנושא זה רמזתי בקריאת-ביניים משלי (ראה
מיטגרת).

אגב, אל ישלה את עצמו איש כי החיכוך על דו"ח מבקר-המדינה, בעל הגילויים המסמרים-
שערות, התנהל באחירה מתוחה באולם מלא וגדוש. ברוב הזמן היה האולם כמעט ריק. כך
מינית ביום ב', בשעה 7.15, בעת נאומו של זאב צור (אחודת-העבודה) על הו"ח, 8 ח"כים,
מלבד היו"ר (רות הקטין) ואנוכי:

רשימת הנוכחים: המערך — 4 מתוך 49 (שורש, בקר, ארבל, ביטון); גחיל —
0 מתוך 26; מפד"ל — 1 מתוך 11 (זיארץ); רפ"י — 0 מתוך 10; מפ"ם — 0 מתוך 8;
לע — 1 מתוך 5 (גולן); אגווי — 1 מתוך 4 (גרוס); רק"ח — 1 מתוך 3 (טובי); פא"י
ומק"י נעדרו.

כדי להבין מיספרים אלה, יש לקחת בחשבון כי ח"כ שורש נכה מפני שכיור ועדת-
המישנה, היה עליו להשיב למתחכמים, ואילו שלושה ח"כים נכחו מפני שהמתניו לתורם
לנאום (גולן, גרוס וטובי). אף שר אחד לא נכה בחיכות, שננע לאיסדרים ולשחיתות
במשרד-הממשלה.

"נעים לשמוע מפי ח"כ פרס..."

לפעמים יכודה קריאת-ביניים אחת לחסוך לקרא הצעה-לסדר-היום. כך, למשל,
קרה השבוע בעת החיכוך בין שמעון פרס ולוי אשכול על האירגון-מחדש של משרד-
הבסחון.

תוך כדי יכוח התעוררה שאלת הצנזורה הבסחוני, שמנעה פירסום מוקדם של השינויים